

19.07.2024

Eesti Arstide Liidu arvamus terviseministri määruse „Iseseisva õendusabi osutamise tingimused ja kord ning õendusabi erialad“ eelnõu kohta

Esitame määruse eelnõu kohta järgmised märkused ja ettepanekud.

Iseseisva õendusabi mõiste

Määruse § 2 lõikes 4 antud definitsiooni kohaselt on iseseisev õendusabi pere-, eri- või hambaarstibist lahus toimuv protsessiviisiline tervishoiuteenus.

Mõistet protsessiviisiline tervishoiuteenus ei kasuta TTKS ega selle praegused rakendusaktid. Kuna TTKS § 3 lg 1 kohaselt on õde TTKS tähenduses tervishoiutöötaja ja tal on TTKS § 3 lg 2 tulenevalt õigus osutada tervishoiuteenuseid selle omandatud kutse või eriala piirides, mille alusel ta on registreeritud tervishoiukorralduse infosüsteemis, ei ole põhjendatud määruses sellise mõiste eraldi loomine. Mõiste „tervishoiuteenus“ tähendus on piisavalt selge, sellele sõna „protsessiviisiline“ lisamine ei anna midagi juurde, pigem muudab mõiste ebaselgemaks. Ka ei saa lugeda mõistet „protsessiviisiline tervishoiuteenus“ sedavõrd üldtuntuks, et see eraldi selgitust ei vajaks.

Õe ja eriõe pädevus, õigused ja teenuse sisu

Eelnõu on koostatud kolme praegu õendusabi reguleeriva määruse põhjal. Uue määruse kehtestamisega kaotatakse nõuded koolitervishoiuteenuse, koduõendusteenuse ja õe vastuvõtuteenuse sisule. Samas on uues määruses ja selle lisades kirjeldatud õe ja eriõe tegevusi pealiskaudselt ja viisil, mis tegelikult nende sisulist tööd ei reguleeri. Suur osa lisades toodud tegevusi ei ole otseselt seotud õendusabiteenuse osutamisega patsientidele (nt lisa 1 punkt 6 – 9, lisa 2 punkt 4 – 8). Sellised muudatused õigusaktides ei paranda iseseisva õendusabi kvaliteeti ega kaitse patsientide huve.

Määruse eelnõu § 3 lg 4 ja 5 sätestavad õe täiendavad õigused, kuid lõigete sõnastus on halb ja ebaselge, sest eelnevalt ei ole õigusaktides kirjeldatud õe õigusi, mille suhtes nimetatud lõiked täiendavaid õigusi looks. Asjakohane oleks rääkida ainult õe õigustest tervishoiuteenuse osutamisel või õendusabiteenuse osutamisel, mitte täiendavatest õigustest.

Määruse § 3 lg 6 sätestab: „Kui õele on väljastatud pädevustunnistus, mille kohaselt tema kvalifikatsiooni on hinnatud eriõe III tasemele, on tal eriõe õigused, väljaarvatud retseptiõigus.“

Seletuskirjast nähtuvalt oma see olemuselt üleminekusäte, st selle kehtivus on ajaliselt piiratud. Kui kehtivad määrused ja TTKS sellist sätet ei sisalda, siis peaks see asuma määruse rakendussätete hulgas. Seletuskiri:

„Eriõe III pädevust on võimalik ilma magistriõpet läbimata taotleda aastani 2027 ning pädevus kehtib kuni 2032. aastani. Aastaks 2028 peaksid eriõe pädevuse taotlejad olema läbinud ka õe magistriõppe. Eriõe III pädevuse taotlemisel on eelduseks, et õel on vähemalt viieaastane kliinilise töö kogemus. Pädevushindamisi viib läbi Eesti Õdede Liidu pädevuse hindamise komisjon. Pädevuse hindamine annab võimaluse erialase kvalifikatsiooni tõendamiseks ja teenuse kvaliteedi parandamiseks. Kuid eriõe III pädevustunnistuse olemasolu ei tee õest eriõe, vaid annab piiratud perioodil teatud eriõe õigused. Eriõe haridust nõudvatel ametikohtadel töötamiseks ei jätku täna veel piisavalt spetsialisti- või magistriõpet läbinud õdesid, mistõttu on võimaldatud üleminekuperiood kuni aastani 2032. See annab

võimaluse nendele õdedele, kelle ametkoht nõuab eriõe haridust, on pikemalt süsteemis töötanud ja omavad praktilist kogemust, kuid ei ole eriõeks veel õppima läinud.“

Peame lubamatuks, et eriõe õigused, olgugi piiratud mahus ja perioodil, antakse isikutele, kellel puudub vastav kvalifikatsioon ja kes pole seda isegi omandama hakanud. See halvendab tervishoiuteenuste kvaliteeti ja patsiendihutust.

Iseseisva ambulatoorse õendusabi tegevusluba

TTKS § 25 lg 1 sätestab, et iseseisvalt võib õendusabi osutada sellekohase tegevusloaga äriühing, sihtasutus või füüsilisest isikust ettevõtja, sama sätte alusel kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määruse § 6¹ järgi võib õe vastuvõtuteenust osutada eriarstiabi tegevusluba omavas asutuses. Kui nimetatud rakendusmäärus tühistatakse, siis peab alates uue õendusmääruse jõustumisest kõigil tervishoiuteenuse osutajatel, sh haiglatel, olema õe vastuvõtuteenuse osutamiseks tegevusluba. Määrusel puudub rakendussäte, mis võimaldaks sujuvat üleminekut praegu kehtivalt korralt rangematele nõuetele. Ilma üleminekusäteteta peaks õe vastuvõtuteenuse osutajad, kellel vastav tegevusluba puudub, lõpetama teenuse osutamise kuni tegevusloa saamiseni. Tervisekassa peaks jälgima nõutavate tegevuslubade olemasolu ning peatama teenuse tellimise või lõpetama lepingud vajalikku tegevusluba mitteomavate partneritega.

Leiame, et õe vastuvõtu tegemiseks tegevusloa nõude kehtestamine eriarstiabi tegevusloaga tervishoiuteenuse osutajatele ei ole põhjendatud, ei paranda tervishoiuteenuse kvaliteeti ja suurendab tarbetult bürokraatiat ning raviasutuste ja terviseameti töömahtu.

Juhime tähelepanu, et lähtudes hea õigusloome ja normitehnika eeskirjast ning kaasamise heast tavast peab kooskõlastamiseks saadetud eelnõu ja seletuskiri olema keeleliselt korrektne, sõnastuselt selge ja üheselt arusaadav. Eelnõu sätted peaks olema sõnastatud normitehniliselt õigesti. Seega ei saa lugeda korrektseks keeleliselt toimetamata eelnõu saatmist kooskõlastamiseks.

Leiame, et määruse „Iseseisva õendusabi osutamise tingimused ja kord ning õendusabi erialad“ eelnõul on olulisi puudusi, mistõttu me ei toeta selle kehtestamist esitatud kujul.

Lugupidamisega

allkirjastatud digitaalselt

Katrin Rehemaa
Eesti Arstide Liidu tegevjuht